

Kainuun vesienhoidon yhteistyöryhmän kokous

Aika: 19.6.2025 klo 12:00
Paikka: TEAMS-kokous
Osallistujat: listan mukaan

1. Kokouksen avaus, läsnäolijoiden ja uusien jäsenten toteaminen

Puheenjohtaja Sari Myllyoja toivotti kokouksen osallistujat tervetulleeksi ja avasi kokouksen. Kirjattiin kokouksen läsnäolijat. Todettiin uudet jäsenet: Matti Kulju Kainuun Kalatalouskeskus ja Anna-Kaisa Järviluoma Suomen metsäkeskus.

2. Ajankohtaista vesienhoidossa

Kimmo Virtanen esitteli vesienhoidon ajankohtaisia asioita. Keskeisinä vaiheina suunnittelussa on parhaillaan käynnissä toimenpiteiden toimeenpano sekä pinta- ja pohjavesien luokittelu. Luokittelun aloitus viivästyi alkuperäisestä ja tavoitteellinen valmistumisaikataulu on kuluvan vuoden loppuun mennessä. Luokitteluperiaate muuttuu siten, että vastedes luokka määräytyy huonoimman laatutekijän mukaan. Tällä tulee olemaan huomattava muutos vesimuodostumien ekologisen tilan jakaumaan. Vesimuodostumien rajauksen tarkistuksen yhteydessä Iso-Kiimanen ja Pieni-Kiimanen yhdistettiin yhdeksi vesimuodostumaksi. Tyypittelyn tarkistuksessa tehtiin yhteensä 128 järviyypin muutosta. Pääasiallisesti muutos oli vähähumuksisempaan suuntaan. Jokityypeihin ei tehty muutoksia. Vesienhoidon toimenpiteiden toteuma suunnittelukauden aikana on edennyt siten, että kustannusvastaavuus on useimpien toimenpiteiden osalta suurinpiirtein 50 % hoitokauden puolessa välissä.

Käytiin läpi komission palautetta kolmannen hoitokauden vesienhoitosuunnitelmaista. Palaute oli monilta osin samankaltaista kuin aiemmin. Esimerkiksi seurannan lisäämistarve tunnistettiin edelleen aiheelliseksi. EU-komissio on käynnistänyt Suomea koskevan rikkomusmenettelyn koskien lupien säännöllistä tarkistamista. Vain pieni osa puroista, noroista ja pienistä järvistä/lammista on rajattu yksittäisiksi vesimuodostumiksi. EU-tuomioistuimen ennakkopäätöksen ja korkeimman hallinto-oikeuden siihen perustuvan päätöksen mukaan vesienhoidon luokitteluun perustuvat velvoitteet eivät koske luokittelemattomia vesiä. On kuitenkin varmistettava, ettei hanke kyseisen luokittelemattoman pintaveden kautta vaikuta luokiteltuun pintavesimuodostumaan siten, että luokitellun pintavesimuodostuman tila huononee tai sen hyvän tilan saavuttaminen vaarantuu.

Keskustelu:

Tarja Laatikainen: Komissio on palautteessa edellyttänyt seurannan lisäämistä. Voiko seurantaan sisällyttää velvoitetarkkailun tuloksia? Velvoitetarkkailutuloksia käytetään luokittelun lähtöaineistona niin paljon kuin mahdollista.

Pekka Korhonen: Voinko lähettää listauksen kalaseurantojen seurantapaikoista 3 ja 6 rotaatiovuosien osalta? Luke voisi käydä kalastamassa oikeat kohteet. Sovittiin, että palataan asiaan myöhemmin.

3. HyMo- ja hajakuormituspainetarkastelu

Ninni Laukkanen kertoi hydro- morfologisten sekä hajakuormituspainoiden luokittelusta. HyMo-luokittelua varten pohjatietoa on kerätty mm. kunnostuksista, vaellusesteistä, penkereistä, silloista, rantarakentamisesta, virtaaman ja vedenkorkeuden vaihteluista. HyMo-tila arvioidaan vesimuodostumalle laatutekijöittäin: esteellisyys, hydrologiset muutokset ja morfologiset muutokset. HyMo-tila määräytyy heikoimman laatutekijän mukaan. HyMo-vaikutuspisteiden summaa käytetään edelleen merkittävien paineiden arvioinnissa ja voimakkaasti muutetuksi vesimuodostumaksi nimeämisen arvioinnin tukena.

Hajakuormituksen arviointi perustuu SYKE:n hydrologiseen malliin sekä VEMALA:n kuormituslaskentaan. Kunkin kuormittajan merkittävyys arvioidaan suhteessa vesimuodostumaan tulevaan luonnonhuuhtoumaan. Kuormitusta luonnehditaan asteikolla: erittäin merkittävä, merkittävä, silmällä pidettävä ja ei merkittävä.

4. Kuulemis palaute keskeiset kysymykset -asiakirjasta

Kimmo Virtanen esitteli keskeiset kysymykset ja työohjelma -kuulemisasiakirjasta saatua kuulemispalautetta. Asiakirja oli kuultavana 15.12.2023-17.6.2024 lausuntopalvelu.fi -palvelussa. Lisäksi lähetettiin lausuntopyynnöt noin 150 taholle sekä pyydettiin lausuntoja yhteistyöryhmien jäseniltä. Lausuntoja saatiin yhteensä 47 kpl. Suurin osa palautteesta koski valtakunnallista vesienhoidon suunnittelua ja toimeenpanoa. Virtanen esitteli joitakin pomintoja palautteesta, jotka on luettavissa kokouksen esitysmateriaalista Palautteen yhteenvetoon voi tutustua vesienhoitoalueen sivulla. Palaute otetaan huomioon vesienhoidon suunnittelussa.

5. Sumsajärven kunnostussuunnitteluhanke

Timo Piirainen esitteli Sotkamon Sumsajärven valuma-alue selvitystä ja kunnostussuunnitelmaa. Järven ekologinen tila on arvioitu tyydyttäväksi. Suunnittelun tavoitteena oli tunnistaa Sumsajärven ekologiseen tilaan vaikuttavat tekijät, arvioida järven sisäiseen ja ulkoisen kuormituksen suuruutta ja ulkoisen kuormituksen lähteitä sekä löytää ratkaisuja järven tilan parantamiseksi. Selvitykseenä todettiin kuormituksen tulevan esisijaisesti valuma-alueelta. Pääasiallisiksi ihmistoiminnoista peräisin olevaksi fosforin kuormituslähteiksi arvioitiin peltoviljely ja metsätalous. Typen osalta lisäksi laskeuman todettiin olevan merkittävää.

Järvellä toteutettiin myös verkkokoekalastus kalostorakenteen selvittämiseksi. Kalastorakenne ilmensi hyvää ekologista tilaa. Koekalastuksen perusteella perinteistä hoitokalastusta ei suositeltu järven esisijaisena kunnostusmuotona. Isokokoiset lahnat voivat kuitenkin vaikuttaa

heikentävästi järven tilaan sisäisen kuormituksen kautta, joten niiden tehokasta pyyntiä suositeltiin.

Valuma-alueelle suunniteltavina toimenpiteinä esitettiin riittävien suojavyöhykkeiden jättämistä metsän käsittelyn yhteydessä, perinteisten kiintoaineksen pidättämiseen tarkoitettujen rakenteiden sekä putkipatojen rakentamista.

Keskustelu:

Jukka Korhonen: Miksi suunnitelmassa on annettu suositus kalastaa isoja lahnoja pois? Syytä juuri isojen lahnojen poistopyyntiin ei osattu antaa.

Sanna Nikola -Määttä: Mikä on rapukannan nykytila ja onko lahna ollut syypää kannan taantumiseen? Paikallisesti on uskomus, että vahva lahnakanta on taannuttanut rapukannan.

6. Valtion aluehallinnon uudistus - tilannekatsaus

Sari Myllyoja kertoi valtion aluehallinnon uudistuksesta. Aluehallintouudistuksen perusta tulee Petteri Orpon hallitusohjelmasta. Ensisijaisesti tämä tarkoittaa lupa-, ohjaus- ja valvontatehtävien kokoamista uuteen perustettavaan monialaiseen virastoon, johon yhdistetään Valvira, Aluehallintovirastot sekä ELY-keskusten Y-vastuualueen tarkoituksenmukaiset tehtävät. Uudessa virastossa ympäristöön liittyvät lupa- ja valvontatehtävät muodostavat yhden yhtenäisen kokonaisuuden. Uudistus koskee valtakunnallisesti 4 600 työntekijää. Uudet virastot aloittavat 1.1.2026. Lupa- ja valvontavirastolla on 18 toimipaikkaa ympäri Suomen, jokaisessa maakunnassa. Viraston päätoimipaikka on Tampereella. Ympäristön toimialalta virastoon tulevat mm. luvat ja valvonta sekä vesien- ja merenhoidon suunnittelun tehtäviä. Elinvoimakeskuksia muodostetaan 10 päätoimipaikkaa. Jatkossa valtion aluehallintotoimija Kainuussa on elinvoimakeskusten tehtävien osalta Pohjois-Suomen elinvoimakeskus. Hallinnon uudistuksessa Kainuun ELY-keskuksen henkilöstöä siirtyy Pohjois-Suomen- ja Lapin elinvoimakeskuksiin sekä Lupa- ja valvontavirastoon.

7. Muut asiat

Titta Jylhänkangas esitteli Kainuun LUMO-ohjelmaa. Luonnon monimuotoisuus ilmenee kolmella tasolla: ekosysteemien monimuotoisuus, lajien monimuotoisuus ja geneettinen monimuotoisuus. Luontokato, eli luonnon monimuotoisuuden voimakas heikkeneminen on maailmanlaajuinen ongelma. Suomessa 1/2 luontotyypeistä ja 1/9 lajeista on uhanalaisia. Yksi luontokadon pysäyttämiseksi valituista keinoista on alueelliset luonnon monimuotoisuuden toimeenpanosuunnitelmat eli LUMO-ohjelmat. Kansallisen luonnonmonimuotoisuusstrategian päämääränä on luontokadon pysäyttäminen ja luonnon monimuotoisuuden elpymisen lakaminen vuoteen 2030 mennessä. LUMO-ohjelmien valmistelussa ja laatimisessa on varmistettava riittävä vuorovaikutus alueen keskeisten toimijoiden kanssa, perustuttava parhaaseen käytettävissä olevaan tieteelliseen tietoon ja otettava huomioon ilmastolain 9-12 §:ssä tarkoitetut suunnitelmat. LUMO-ohjelma kokoaa yhteen maakunnan luontotietoa sekä tunnistaa ja osoittaa luonnon monimuotoisuudelle merkittäviä alueita. Juridisesti LUMO-ohjelma ei ole sitova, vaan tarjoaa alustan ja kehyksen kaikilla luonnon monimuotoisuutta lisääville toimille ja toimijoille. Kunnostus- ja luonnonhoitotoimet perustuvat maanomistajan vapaaehtoisuuteen. Kainuun LUMO-ohjelman laatiminen rahoitetaan ympäristöministeriön erillismäärärahalla.

8. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja laittoi TEAMS-keskusteluun kysymyksen ytr:n kokoontumisvaihtoehdoista jatkossa. Kyselyn tulos: Kainuun aluetta koskeva oma ryhmä 55 % (5 vastausta) ja vesienhoitoalueen yhteinen ryhmä 44 % (4 vastausta).

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14.40

Muistion laati Kimmo Virtanen

Muistion liitteet

Liite 1. Kokouksen osallistujat

Liite 1. Kokouksen osallistujat:

Alatalo Ari	Neova Oy
Haverinen Matti	Kainuun ELY-keskus
Huovinen Kalevi	Puolangan kunta
Hämäläinen Katri	Elinkeinoelämän keskusliitto
Härkönen Teija	Sotkamon kunta
Juutinen Atte	Lapin ELY-keskus
Jylhäkangas Titta	Kainuun ELY-keskus
Järviluoma Anna-Kaisa	Suomen metsäkeskus
Korhonen Jukka	Suomussalmen kunta
Korhonen Pekka	Luonnonvarakeskus
Laatikainen Tarja	Kajaanin kaupunki
Laukkanen Ninni	Kainuun ELY-keskus
Miettunen Seppo	MTK-Pohjois-Suomi ry
Myllyoja Sari	Kainuun ELY-keskus
Mäkinen Tuuli	ProAgria ItäSuomi ry
Nikola-Määttä Sanna	Kainuun liitto
Nousiainen Tea	Oulujärvi Leader ry
Piirainen Timo	Kainuun ELY-keskus
Regina Timo	Kainuun ELY-keskus
Rytkönen Mikael	UPM-Kymmene Oyj/energia
Räty Anu	Luonnonvarakeskus
Tolonen Marja	Elävä kainuu Leader ry
Torpström Heikki	Bioenergia ry
Virtanen Kimmo	Kainuun ELY-keskus
Väyrynen Marko	Puolangan kunta